

Die Einwanderung nach Åland scheint also — wie es nicht anders zu erwarten ist — von O her stattgefunden zu haben. Bezüglich der Funde auf der Hauptinsel Ålands scheint es warscheinlich dass die Vögel die in Saltvik, Sonnröda, und vielleicht auch diejenigen die in Saltvik, Haga, in den Jahren 1903 und —04 vorgekommen sind, von den Schären von Wårdö stammen, die viel näher liegen als Jomala wo einige Paare (vgl. S. 3) 1898 ausgesetzt wurden.

Zusammenfassend sei also konstatiert, dass das Rebhuhn nach Åland von Osten her spontan eingewandert ist, wenn auch die Einpflanzung im Jahre 1898} zur Vermehrung des Bestandes auf der Hauptinsel ein wenig beigetragen haben kann.

Bemerkenswert ist aber, dass die Art nunmehr sehr selten geworden ist, obwohl Åland, die Gegend mit dem mildesten und schneeärmsten Winterklima Finnlands, für das Rebhuhn verhältnismässig sehr gute Bedingungen zu bieten scheint. Vielleicht hat der Vogel auf Åland auch mehr Feinde als in anderen Gegenden: Der Raubvogelstamm ist recht gross, der Fuchs recht gemein, und wegen der dichten Besiedelung werden auch die Katzen sehr lästig sein können.

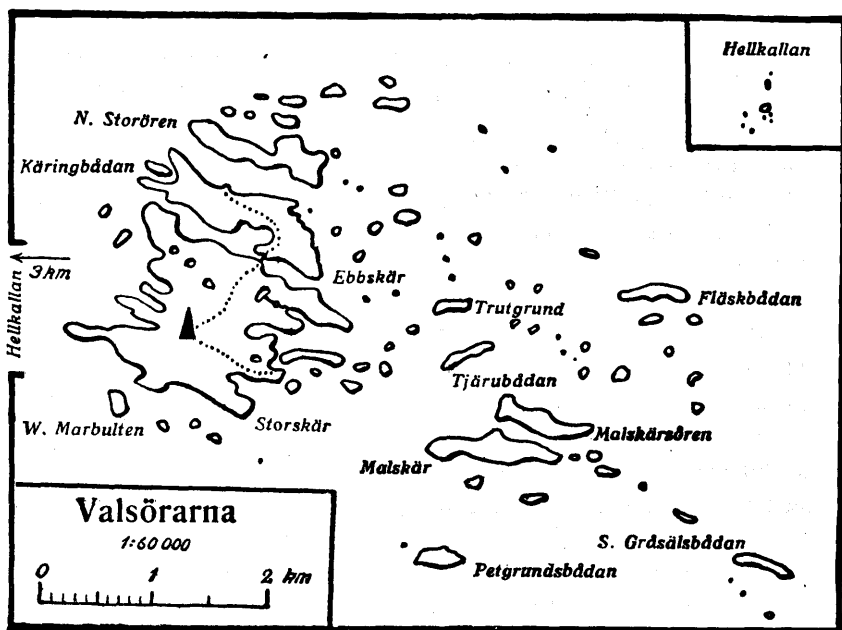
Litteratur: EKMAN, S.: Djurvärldens utbredningshistoria på Skandinaviska halvön. Stockholm 1922. — HORTLING, I.: Ornithologisk handbok. Helsingfors 1930. — JAGERSKJÖLD-KOLTHOFF: Nordens fåglar. Stockholm 1926. — KIVIRIKKO, K. E.: Suomen Linnut. Porvoo 1926. — NILSSON, S.: Skandinavisk fauna. 3 uppl. Lund 1858.

Fågelfaunan på Valsörarna i Vasa skärgård.

C. G. TAXELL.

Ute i Bottniska viken, nästan mitt i Kvarken, ligger en avskild ögrupp, de fågelrika Valsörarna.

Ögruppen, som tillhör Björkö kommun i Vasa skärgård, ligger omkr. 15 km. i NW riktning från Björkö, eller c:a 10 km. från Lappören (en stor ö mellan Björkö-landet och Valsörarna), samt omkr. 25 km. SE från Holmögadd utanför Umeå på W sidan av Bottniska viken.

Karta över undersökningsområdet.

Ögruppen Valsörarna består av ett antal större och mindre holmar, kobbar och grund, sammanlagt c:a 50, av vilka de största äro: Storskär, Ebbskär, N Storören, Malskär och Malskärsören. Av dessa är Storskär den förnämsta, på vilken även Valsörarnäs fyr befinner sig. Detta skär utgör en idealisk boplats för ett stort antal fåglar. Ön är i riktningen N—S omkr. 2 km. lång, samt i riktningen W—E 2 km. på de bredaste ställena; den har djupt inskärade vikar och långa landtungor, såväl på östra som västra sidan. Något mindre träsk finnes dessutom inne på skäret. Största delen är bevuxen med björkskog, med inslag av asp och al, någon rönn, samt någon enstaka tall och gran. Markvegetationen utgöres, på öppna och steniga ställen för det mesta av enbuskar och kråkris, vid vikarna och träsken av rätt högt starrgräs och ängsull. I ett par av träsken och vikarna förekommer dessutom säv och fräken.

Strax norr om Storskär befinner sig Ebbskär, som av ett långt, smalt och grunt sund, Käringsund, skiljes från Storskär. Med en obetydlig stenbro sammanhänga dessa båda skär med varandra. Ebbskär är nästan trådlöst och största delen av skäret upptages av

enbuskar och stenkummel. Av likartad natur är N Storören, N om Ebbskär och skiljd från detta genom ett smalt, men djupt sund. Vid detta sund befinner sig på Ebbskär Valsörarnas livräddningsstation. 2—3 km. E om Storskär ha vi Malskär och Malskärsören, som genom det djupa Malskärsundet äro åtskilda från varandra. Dessa öar äro långa, men smala och mycket steniga samt nästan helt och hållet bevuxna med enbuskar. På Malskär finnes några alar här och där, men en stor del av dem äro förtorkade; på Malskärsören är albeståndet något rikligare. — De övriga skären och kobbarna äro mestadels rätt små och de flesta bestå av större och mindre stenar, som på en del skär bilda stenkummel, vilka dock äro rätt låga. Släta klipphöllar förekomma endast på ett par ställen, nämligen på Trutören och en mindre kobbe några 100 m N om denna. Vegetationen på dessa kobbar och skär är rätt riklig; enbuskar, rätt högt gräs och havsväxter växa mellan stenarna. På några av dem finnes någon ensam rönn och någon al.

En ögrupp som denna, med en så omväxlande natur och ett sådant läge ute i havet, måste ju självfallet vara en omtyckt boplatz för ett stort antal fågelarter, såvida dessa fåglar få leva och häcka ostörda. Valsörarna är visserligen ej såsom många av vårt lands övriga fågelrika ögrupper fågelskyddsområde. Men tack vare fyrbetjäningen vid Valsörarnas fyr har fågelvärlden här i huvudsak skonats från tjuvskyttars och äggplundrars ödeläggande ingrepp. För detta ha vi främst att tacka fyrvakten KARL NYQVIST, som med stor iver hållit vård om Valsörarnas fågelvärld.

Jag har under kortare tid somrarna 1931, 1932 och 1933 vistats på Valsörarna och här studerat fågellivet och företagit ringmärknin-gar, och skall nedan giva en beskrivning av ögruppens fågelvärld.

Alca torda L. Arten häckar kolonivis på S Gråsälsbådan. Som-maren 1932 funnos omkr. 40 par, 1933 45—50 par. Största delen häckar i ett stenkummel på mellersta delen av södra stranden, ca. 25 par. Stenarna där äro aldeles „vitmålade“ av dessa fåglar, och en kännbar lukt förnim-mes långt ut från stranden då vinden ligger från N. De övriga tordmularna häcka under större och mindre enstaka stenar här och där på holmen, stundom ända till 4 par under någon större sten. 1932 ringmärktes här 14. VII. 22 st. tordmular, 1933 26. VII. endast 12 st. beroende på att en stor del av fåg-larna då ännu hade ägg. Denna sena äggläggning torde bero av att ägg-plundring tidigare på sommaren förekommit, och att fåglarna lagt på nytt. Tordmulskolonin är den största i Vasa skärgård, och detta är det enda ställe

där fågeln häckar vid Valsörarna. Tidigare har den i ännu större antal häckat på *Petgrundsådan*, men är nu helt försvunnen därifrån.

Uria grylle (L.). Den talrikast förekommande fågelarten vid Valsörarna, ca 350 par. Den häckar på så gott som varje större eller mindre skär. De steniga kobbarna utgöra ypperliga boplatser för grisslor; isynnerhet föredrager fågeln låga kobbar med mindre enstaka stenar (ej större kummel) framom höga skär med större stenkummel och brantare stränder. På de flesta skären äro boen relativt lätt tillgängliga, så att ungarna kunna fås fram. Dessutom äro boen här lätta att finna på grund av lukten och exkrementerna i närheten av dem, men därtill underlättas uppsökningen av den omständigheten att de spindelnät, som i stort antal finnes mellan stenarna, i närheten av grisselboen äro alldeles gråa av fjun och mjäll, som lossnat från grisslorna, då de flaxande mellan stenarna bege sig från och till boet. På grund av dessa omständigheter kunna boen så gott som kvantitativt uppsökas och ringmärkningar företagas i rätt stor skala. 1932 märktes här 21. VII.—25. VII. 150 st. och 1933 17. VII.—27. VII. 163 st. Ungarna lämna boet först omkr. 1. VIII.

Larus marinus L. Årligen häcka åtminstone 2 par. Ett par bor på en klippå N om *Trutgrundet*. Ofta häckar även ett par på *Hellkallan* ca 3 km. W om Storskär. Grundet är litet (10 × 20 m) och mycket lågt (1 m ovanför havsytan), det består av mindre, rundslipade stenar; endast några större stenar befinna sig i närheten av grundet, som är helt utan vegetation. Dessutom häckar havstruten vanligen också på något av grunden E om Storskär. — Havstruten är den värsta rovfågeln på Valsörarna. Den härjar vilt bland sjöfågelkullarna, isynnerhet svärt- och ejderkullarna äro hårt ansatta.

Larus argentatus Pontopp. Häckande 5—6 par. Boen äro vanligen på någon större sten på något grund, såsom: *Gråsälsådan*, *Petgrundsådan*, *Tjärubådan*, *Skarfgadden*, eller på någon sten i Käringsund eller någon större vik. Häckningsdata: 1931, *Skarfgadden* 17. VI., 3 ungar, *Käringsund* 19. VI., 2 ungar, *Gråsälsådan* 19. VI., 2 ungar. — Gråtruten är liksom havstruten en svår skövlare av sjöfågelkullarna. Förutom de gråtrutar som häcka här ute, söka sig de som talrikt häcka i träskan på Lappören och vid Björkö hit ut på sjöfågeljakt. Den skada som havs- och gråtruten gör bland sjöfågelkullarna är otroligt stor: Enligt fyrvaktarnas iakttagelser torde knappast mer än 10 % av de svärtungar som utkläckas, gå fria för dessa rövare. Sålunda kunde man senaste sommar iakttaga en grupp svärtkullar som vistades i ett par av de västra vikarna, vilken i början omfattade omkr. 40 ungar men blott ungefär en vecka senare räknade endast 10 ungar.

Larus fuscus L. Den rikligast förekommande *Larus*-arten, över 60 häckande par. 1 eller 2 par häcka på de flesta grund. Dessutom häckar den i större mängd på *W Marbulten* (ca 10 par) och på östra delen av *N Storören* (över 20 par). 1933 ringmärktes 17—27. VII. 35 sillmåsar. Även sillmåsen gör skada på sjöfågelkullarna, men ej alls i samma grad

som trutarna; på grund av dess stora antal blir effekten dock betydande. Undertecknad har dock endast ett par gånger iakttagit sillmäsen „hugga“ vigg- och bergandungar. Ett exemplar sköts 22. VII. 33 och befanns innehålla rester av en sjöfågелunge.

Larus canus L. Omkr. 50 par häckar, dels på små skär, dels på stenar vid Storskär och i Käringsund.

Sterna hirundo L. och *Sterna paradisea* Brünn. Något över 100 par tärnor, av vilka största delen *hirundo*. Av *S. paradisea* förekommer här och där något par. Tärnorna häcka i enstaka par på varje mindre grund, vanligen 1—3 par på varje. Engast på ett grund E om Ebbskär häcka 6—7 par, och på W Marbulten ca 10 par. Någon större koloni av tärnor finnes ej här.

Hydroprogne tschegrava (Lep.). 1 par häckade 1933 på Trutörens östra udde, 22. V. funnos 2 ungar, omkr. 15 dagar gamla. Boet på en klippställ ca 10 m från vattnet. Detta är antagligen första gången på bra länge som skrântärnan häckat i Vasa skärgård.

Mergus merganser L. Förekommer sparsamt. Några par torde häcka på Storskär, Ebbskär, Malskär och Gråsälsbådan, samt möjligen på något mindre grund. Ruggande fåglar vistas ofta i flockar ute vid Hellkallan.

Mergus serrator L. Mycket vanlig. Häckar på Storskär, Ebbskär, Storören och Malskär, samt på ett stort antal mindre grund, under stenar och buskar. Stundom kan boet ligga helt öppet, endast bland gräs, i likhet med viggens; ett sådant bofynd 24. VI. 33 med 11 ägg på W Marbulten.

Somateria mollissima (L.). Med största sannolikhet finnes betydligt över 100 häckande ejdrar. En stor del häckar på Storskär, men dessutom finnes ett eller flere bon på nästan varje grund.

Oidemia fusca (L.) Mycket talrikt förekommande; häckar så gott som på alla ställen. Kullarna vistas för det mesta i de djupa vikarna kring Storskär samt i sunden.

Fuligula fuligula (L.). Den näst grisslan talrikast förekommande fågelarten. Häckar så gott som på alla stränder (även vid träsken) och på alla små grund, bland högt gräs, ofta mycket nära vattnet. Vid högvatten inträffar stundom att en stor del av boen råka i vatten, och ägg kunna i hundratal flyta kring stränderna. Kullarna vistas i vikarna kring Storskär; i Käringsund samlas ett stort antal vigg- ävensom bergand- och svärtekullar, där de ha gott om föda, och där de lättare kunna skydda sig mot trutarna, emedan vattnet där är grumligt till följd av det ringa djupet och det gytjiga bottnet.

Fuligula marila (L.). Omkr. 50 par torde häcka. Arten häckar ungefär på liknande ställen som vigggen. Talrikast finnes den på V Marbulten (ca 10 par), Käringsbådan, och N Storörens östra udde. Stundom värpa vigg och bergand i samma bo, ex.: 18. VI. 31, 7 vigg- och 2 bergandägg, 25. VI. 33, 11 vigg- och 2 bergandägg.

Anas platyrhyncha L. Omkr. 20 par häckar, för det mesta på Storskär. De vistas i träsken och i vikarna av Storskär.

Anas acuta L. Ungefär lika vanlig som föregående art. Häckar på Storskär och Ebbskär; uppehåller sig vid träsken och vikarna, isynnerhet vid Käringsund. 1933 ringmärktes 12 st.

Anas crecca L. Några häckande par, håller till i träsken och i vikarna på Storskär.

Anas penelope L. Häckar någon gång på Storskär.

Arenaria interpres (L.). Den talrikast förekommande vadararten; 60—70 par torde inalles häcka. Den finnes på varje minsta grund, åtminstone ett par på varje, på några grund 2—3 par. Sommaren 1933 ringmärktes 22 st. Ungarna äro ej så svåra att finna; de böra dock ej sökas uppe på skäret bland gräs och stenar, utan bland strandstenarna, på ett sådant ställe där det finnes rikligt små stenar med grunt vatten emellan, ty där uppehålla de sig isynnerhet under lugna och soliga dagar och simma ofta omkring mellan stenarna.

Charadrius hiaticula L. Jag har funnit endast ett par häckande, nämligen på ett grund på östra sidan av och alldeles invid Storskär. Grundet är litet och lågt, bestående av sand och sten med gräsvegetation (ett av de få sandgrund som förekomma). Bo med 2 färska ägg 17. VI. 31.

Haematopus ostralegus L. 3—4 par häckar på uddarna samt vid någon vik på Storskär. Ett par häckar dessutom på ett grund E om Storskär, samma grund på vilket större strandpiparen häckar: 17. VI. 31 bo med 3 nysskläckta ungar.

Numenius arcuata (L.). 6—7 par. Häckar på Storskär vid träsken samt vid någon havsvik. Dessutom häckar spoven enligt fyrapersonalens uppgift på ett par av de västra uddarna av Storskär. Boplatsen befinner sig där bland stenar och gräs, på ungefär liknande ställen som strandskattans bo.

Tringa totanus (L.). Mycket talrikt förekommande, över 50 häckande par; på de flesta grund 1—2 par. Den häckar dessutom på uddarna av Storskär, Ebbskär och N Storören.

Tringa glareola L. Några enstaka exemplar iakttagna vid ett par av träsken. Huruvida arten häckar här är ovisst.

Capella gallinago. Förekommer vid träsken, där den antagligen även häckar.

Tringa hypoleucos L. Iakttagits på Storskär och Malskär; om den häckar här är dock osäkert.

Falco tinnunculus L. 3—4 häckande par på Storskär. Denna ö utgör ett utmärkt jaktfält för tornfalken, ty här finnes mycket öppna platser och ymnigt med sorkar och möss. 1931 hittades 3 bon; 1933 17. VII. bo i en tall med 4 flygga ungar, 24. VII. bo i en rönn med 3 ruvade ägg.

Falco peregrinus Tunstall. 1933 häckade ett par på Malskär. Boet befann sig under en buske c:a 20 m från stranden. 2 ungar kläcktes något före midsommaren och lämnade boet 19. VII. De uppehöll sig här-efter en tid på några större stenar på skäret. De gamla fåglarna vistades ofta på W Marbulten, där de togo alla mås- och tärnungar så fort dessa började flyga.

Asio flammeus (Pontopp.). Häckade 1933 på Malskär. Boet fanns under en enbuske och innehöll 19. VII. 3 st. 2—3 veckor gamla ungar. Jordugglan är också iakttagen på Storskär, där något par även torde häcka.

Lagopus lagopus (L.). Den enda hönsfågel, som förekommer på Valsörarna. Finnes talrikt på Storskär och Ebbskär, men även på Malskär finnes några par, samt möjligen ännu på någon mindre holme. En kull mer än halvvuxna ungar iaktogs 19. VII. 33 på Malskär.

Columba palumbus L. Ett par iaktogs senaste sommar på Storskär. Huruvida arten häckat där är ovisst.

Corvus cornix L. Några par häckar på Storskär, samt dessutom på kobbar där något enstaka träd finnes. Kräkan gör stor skada på fågel-äggen.

Pica pica (L.). Häckar på Storskär och håller till i närheten av fyren. Tidigare häckade regelbundet två par här, utan att dock föröka sig; på de två sista åren har endast tre individer förekommit.

Sturnus vulgaris L. Tidigare häckade endast ett par i en ihålig asp, men numera bygga vanligen 7 par i de 7 holkar, som fyrvakterna satt upp.

Fringilla coelebs L. Förekommer talrikt i skogen på Storskär.

Fringilla montifringilla L. Iakttagits och hörts flere gånger om somrarna på Storskär, där den antagligen häckar.

Emberiza citrinella L. Häckar åtminstone på Storskär.

Emberiza schoeniclus (L.). Häckar på Storskär, vistas i närheten av träsken.

Phylloscopus trochilus L. Förekommer rätt talrikt på Storskär.

Sylvia borin (Bodd.). Förekommer på Storskär i närheten av fyren, häckar.

Sylvia communis Latham. Häckar på Storskär.

Turdus pilaris L. Förekommer på Storskär.

Turdus musicus L. Häckar på Storskär.

Anthus pratensis (L.). Förekommer talrikt häckande på öppna platser på Storskär och Ebbskär, samt dessutom på några mindre holmar.

Anthus trivialis (L.). På Storskär iaktogs senaste sommar två ung-fågelkullar.

Motacilla alba L. Förekommer nästan på alla ställen, t. o. m. på de minsta grund.

Oenanthe oenanthe (L.). Häckar åtminstone på Storskär.

Parus major L. På Storskär häckande, håller till vid fyren.

Delichon urbica L. Ett par häckar på en uthusbyggnad vid fyren.

Hirundo rustica (L.). 2 par häckar i uthusen vid fyren.

Det ovan meddelade hoppas jag kan giva en någorlunda tydlig bild av fågelfaunan på Valsörarna. Antalet häckande arter uppgår till omkr. 50; med säkerhet har påvisats 45 arter såsom häckande. Totalantalet häckande par torde under de två senaste somrarna i runt tal hava uppgått till ca 1500. Detta måste anses vara ett rätt betydande antal, då man betänker att fågelvärlden ej på långt när helt är fredad. Skulle detta område någon gång bliva ett verkligt fågelskyddsområde, skulle individantalet åtminstone för vissa fågelarter sannolikt kunna bliva betydligt större.

Zusammenfassung:¹ Die Vogelfauna der Inselgruppe Valsörarne im Schärenhof von Vasa. Die Inselgruppe, die ca. 50 meistens sehr kleine „Schären“ umfasst, liegt isoliert in der Meeresenge „Kvarken“ des Bottnischen Meerenbusens ca. 10 km W von der nächstliegenden grösseren Insel (Lappören) des Schärenhofes vor der Stadt Vasa. Die Entfernung zu den äussersten Inseln der schwedischen Seite (Holmögdad) beträgt ca. 25 km. — Die grösste der Inseln, Storskär, ist ca. 2 × 2 km und mit Birkenwald bewachsen, dem *Populus tremula*, *Alnus incana*, spärlich *Sorbus aucuparia* sowie einzelne Fichten und Kiefern beigemischt sind. Die Bodenvegetation wird auf lichterem Stellen von *Juniperus communis* und *Empetrum nigrum* dominiert. Die Ufern der seichteren Busen und kleinen Teiche sind von kräftigen *Carex*- und *Eriophorum*-Beständen gesäumt; die dem Meere ausgesetzten Ufer sind steinig mit spärlicher Vegetation. Auf der Hauptinsel wo es einen Leuchtturm gibt wohnen einige Leuchtturmwärterfamilien. — Die Schären mittlerer Grösse sind von Wacholderbüschen bedeckt, die kleinsten haben nur eine spärliche Krautvegetation oder sind ganz vegetationslos. — Dem allgemeinen Typus der Bottnischen Ostküste entsprechend wird die Inselgruppe ganz vorwiegend von Schotter gebildet; nackter Felsen kommt nur ausnahmsweise zum Vorschein. Diese geologische Beschaffenheit der Gegend wird auch vom Meeresboden wieder spiegelt der sehr eben ist; die Fahrwasser sind sehr seicht und voll gefährlicher, ausgedehnter Untiefen. — Der Salzgehalt des Wassers beträgt in diesen Gewässern 4 ‰ (in den nördlichen Küstengegenden der Ostsee, z. B. im äusseren Schärenhof Ålands, 5,5–6 ‰).

¹ Von der Redaktion.

Der Vogelbestand hat im grossen Ganzen die für die Vogelfauna des äusseren „Schärenhofes“ der finnischen Küsten typische Zusammensetzung. Eine Abnahme der eigentlichen Meeresvögel (*Alca torda*, *Uria grylle*, *Larus marinus*, *Somateria mollissima*, *Arenaria interpres*) z. B. dem Schärenhofe SW-Finnlands gegenüber ist nicht zu beobachten. Dagegen sind offenbar die ausgesprochenen Süsswasserarten (*Anas platyrhyncha* und *acuta*) verhältnismässig zahlreicher. — Als Besonderheit sei erwähnt dass das Moorsehneehuhn, *Lagopus lagopus* (L.), zahlreich nistet, was wohl unschwer auf eine gewisse physiognomische Übereinstimmung der Moorrwälder einerseits und des Birkenwaldes sowie der Gebüsche der äusseren Schären andererseits zurückgeführt werden kann. — Auf der Hauptinsel Storskär nisten auch einige der gewöhnlichsten Kleinvogelarten des Laubwaldes und der Siedlungen.

Über Nestbautrieb, Dauer des Nestbaues und Brutdauer bei *Regulus r. regulus* (L.).

VON PONTUS PALMGREN.

Als ich in den Sommern 1930—32 mit Untersuchungen über die Biologie des gelbköpfigen Goldhähnchens beschäftigt war (PALMGREN 1932), gelang es mir nicht, den Vorgang beim Nestbauen in seinen Einzelheiten zu verfolgen, was umso mehr bedauerlich war, als der Nestbautrieb des Goldhähnchens bekanntlich zu den meist spezialisierten in der nordischen Fauna gehört. Im Frühling 1933 fand ich schliesslich eine ungewöhnlich gute Gelegenheit gerade den Vorgang beim Nestbauen des Goldhähnchens zu studieren. Leider konnte ich die Gelegenheit nur mangelhaft ausnützen, da ich damals in Militärdienst in der Reserveoffizierschule stand und nur Sonntags sowie auf kurzen und nicht ganz regelmässigen Exkursionen abends mich den Vogelbeobachtungen widmen konnte. Vielleicht dürfte die Veröffentlichung der Beobachtungen doch nicht unangebracht sein. In seiner Darstellung der Fortpflanzungsbiologie der Vögel hebt STRESEMANN (S. 357) hervor, wie gross die Lücken unserer Kenntnisse diesbezüglich sind: „Es fehlt noch sehr an genauen Beobachtungen darüber, wie die geschickteren Baukünstler bei ihrer Arbeit verfahren“.

Am 25. V. 33 etwa um 15 Uhr beobachtete ich auf einer Exkursion in einem Nadelmischwald in der Nähe der Stadt Fredrikshamn ein Goldhähnchen, das in einer Fichte ein Stückchen Spinnengewebe (Eikokon) los machte und damit zu einer äusserst dichten Fichtengruppe flog. Durch